

קרוב אליך

עבודת ה' ברוח חסידית

סמרטפון רק עם ואצאפ!

אפשר!! וכדאי!!

מרכז הזמנות ארצי
052-2-129-129

זול פון

אספקה לכל חלקי הארץ תוך 24 שעות
רח' פינס 9 ירושלים | zolphone.co.il

צלקות שלא הגלידו הפנו לתלמים

- 15 הרב גרוסמן מספר איך הרבי מקאליב הדליק את קיבוץ עין גב
- 6 אהרן רזאל על סבתא שהדריכה תיירים בגרמניה שוטפת
- 13 עודד מזרחי מטייל ביד ושם

חדש בקרוב אליך!

פרקי אבות כסדנה לחיים - משה שילת, מיכיל יוספי

צלום שיקי לרר

שטופת אור

8

שירת הלב ושירת הנשמה נבללו בחייה של המשוררת זלדה

זמני השבת KENNEDY

ירושלים תל אביב חיפה

18:52	19:00	18:45	כניסה
20:04	20:03	20:00	יציאה

הקומקום הבריאותי לשבת!

להזמנות: 03-9537790 | KENNEDY.CO.IL

דירת 4 חד'

עם מרפסת וחניה פרטית

החל מ-1,132,000 ₪

* הפרויקט פתוח לציבור הרחב

- קבוצת רכישה -

1-700-500-555
www.bemuna.co.il

באמונה
בונים לכם קבוצה

גומרים את ההלל בכרמי גת...

כרמי גת - הבית של הסרוגים!

- עולים להר הזיתים -

יום הזיכרון בהר הזיתים
- 71 שנה לתקומת מדינת ישראל -

מסוירים שוריים וזוכרים

מועצת בתי העלמין בירושלים ומשרד ירושלים ומורשת מזמינים את
הציבור הרחב, תלמידי בתי-הספר, תיכונים, ישיבות ואולפנות ל:

יום הזיכרון

סיורים לקבוצות ומוסדות החינוך

יום רביעי, ג' אייר תשע"ט 8.5

08:30 סיורים בהר הזיתים בעקבות לוחמים

11:00 השתתפות בטקס הזיכרון הממלכתי בחלקת חללי הרובע

11:30 סבב סיורים נוסף

ליל יום הזיכרון

מסיירים שרים וזוכרים

יום שלישי, ב' אייר תשע"ט 7.5

20:30 סיורים בהר הזיתים בעקבות לוחמים

22:00 ערב שירי זיכרון ביד אבשלום

משה להב הטיש הגדול

בתוכנית מיוחדת ליום הזיכרון
ערב שירי לוחמים

הרשמה מראש חובה באתר טיקצ'אק
הסעות מגבעת התחמושת בשעה 20:30

הפעילות
בעלות
של
סמלית 10

ישאו דברים: ח"כ זאב אלקין : עו"ד עודד פלוס : הרב הלל הורוביץ : שר ירושלים ומורשת : מנכ"ל המשרד לשירותי דת : מנכ"ל מועצת בתי העלמין בירושלים

הרב אוהד טהר-לב : עו"ד לילי הורוביץ-גץ : לזכרו של הבן אלחי הי"ד : לזכרו של האב אבנר גץ הי"ד

הסיורים בהדרכת מדריכי
"עיר דוד ירושלים הקדומה"

הרשמה באתר טיקצ'אק | לפרטים: 055-243-6698 | www.hazetim.co.il

מי שטוב לו ושמח ליהמר

פרסומי ישראל

*ההדמיה להמחשה בלבד

כל המרחבים שילדים צריכים כדי לגדול

מעלה חבר
רק **825,000** ₪

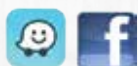
צמוד קרקע עם גינה

< 8 דק' מקרית ארבע >

מדד 2/19

מעלה חבר
ישוב קהילתי דתי

לפרטים והרשמה:
נתנאל > 050-8370797

מרכז
מידע
אמנה

1-800-260-240
www.amana.co.il

כשלאומדים או לומדים דבר חדש לרואו גא
משמעותי, יש נטייה לרואו ולדבר על זה עם
אחרים. הפספוט על העניין החדש גורם להפסיד
אותו ברמה מסוימת כי חכמה אמיתית היא כמא
זרע לשטן, ורק אחרי הרבה זמן מוציא פירות

שיחת חברים

עם מיני יוספי

להקליט את השתיקות - הזמנה לעבודה עם פרקי אבות

השתיקה הזאת אכן הצליחה מאוד, והחכמה שלו גדלה לגבהים עצומים.

מכל אדם

האמת היא, שיש בשתיקה הזאת עוד יתרון. כשבן אדם לומד לשתוק, הוא במקביל לומד גם להקשיב לאחרים. אם בן אדם אחוז בחכמות שלו, ואין לו את התובנה של רבי עקיבא, הוא תמיד רץ לספר על מה שהוא למד כדי שכולם ידעו כמה שהוא חכם. כך הוא מפסיד את ההתבוננות, וחזן מזה הוא מפסיד גם את האפשרות לשמוע אחרים. אדם כזה כל כך מלא מהרעיונות של עצמו והוא מחפש כל הזמן רק איך להשמיע אותם, ממילא הוא לא מקבל את ההשראה ואת ההפריה שאפשר לקבל מהסביבה.

אתם בטח מכירים את מעשה מחכם ותם של רבי נחמן. כל הסיפור מיוחד מכל הספרות התורנית, בזה שהמילה 'חכם' מופיעה בו במשמעות שלילית. רבי נחמן רוצה לומר לנו שנהיה מודעים לאפשרות שיש מצב של חכם לא חכם. אולי בקריטריונים חיצוניים של הרבה ידיעות ותארים הוא חכם, אבל חסרה לו החכמה העיקרית, שהיא היכולת להתקדם עם החכמה. אותו חכם בסיפור הוא חסר יכולת לקשור קשרים חברתיים, ולכן רבי נחמן מתאר אותו שהוא הולך בדרך ואין לו עם מי לדבר. מרוב חכמה הוא חיפש כל הזמן רק להשמיע לאחרים. הוא לא ידע את הסוד של השתיקה שמאפשרת להיות קשוב למה שאחרים מסוגלים להשמיע. זה חסר לו הסיני שהיא הגדר והשמירה. כדי שהחכמה תפעל את פעולתה, שמהרעיון יצא עץ, צריך להבין כמה השתיקה היא הכלי שמאפשר לחכמה לפעול את פעולתה הטובה.

המשגיח הזדעזע

שמעתי סיפור בשם הרב היושע הרטמן, המהדיר של כתבי המהר"ל. הוא סיפר שהיה פטנט כזה במכשירי הקלטה ישנים שהם מקליטים רק דיבורים. כדי לחסוך בבטרייה ובקלטת, כשאין אף דיבור ברקע, ההקלטה נפסקה אוטומטית. פעם אחת הביאו טייפ כזה לשיעור של אחד מוקני המשגיחים בדור הקודם. אחד הבחורים הסביר לרב את העניין כמה זה מחוכם ויפה, וזה מועיל בחיסכון של הבטרייה. להפתעת הבחורים, אותו משגיח אמר בזעזוע: "טייפ שלא מקליט את השתיקות בשיחה? זה בכלל לא מעביר את מה שהיה פה! השתיקה היא חלק בלתי נפרד מהשיעור!". אמנם השתיקה היא לא העיקר, אבל היא מהווה שמירה על החכמה. היא יוצרת לחכמה את בית הגידול האופטימלי שלה. כאן רבי עקיבא מלמד את מקור ההשראה שלו לגדילה. איך הוא זכה להגיע למה שהגיע.

מומלץ מאוד להתבונן בדרך הזאת בפרקי אבות, ולנסות לראות איך הכל שם הופך להיות הרבה יותר נוגע לנו, ואיך אנחנו נעשים מקושרים באופן אישי ועמוק לכל אחד ואחד מהחכמים הקדושים, שעבר כבדת דרך שביל להגיע למעלתו המיוחדת.

החכמה בחזן, אם לא ממהרים לספר לכולם אלא נותנים לגרעין החכמה זמן להיספג בנפש, הוא מתפתח ומביא בעקבותיו את הבינה. 'בינה' מלשון התבוננות, היא מעין ההנבטה של הגרעין. החכמה היא הגרעין הראשוני, והבינה היא שלב הנביטה. השלב הבא הוא ההפנמה, שזה שלב שבו אותו גרעין מתפתח וגדל עוד, עד שמגיעים ליישום של התובנה בעולם המעשה. בשלב האחרון של התהליך מגיעים הפירות. אחרי מה שמיישמים ועושים בפועל, "מעשיו מרובים (כתוצאה) מחכמתו", מגיע שלב כזה שעניינו הוא לראות ממש איך אנחנו גדלים וצומחים מתוך כל העניין.

אתם יודעים, יש הרבה אנשים עם חכמות נהדרות, אבל בכל זאת הם לא זוכים כלל להתקדם. הם לא צומחים ולא מתפתחים, למרות שהם מאוד חכמים. נראה לי שבמשפט "סייג לחכמה שתיקה" רבי עקיבא מסביר לנו למה דבר כזה קורה. החכמים הללו עושים טעות ולא שומרים על החכמה. החכמה שלהם היא כמו גרעין שלא נורע באדמה, וממילא אין לו סיכוי להתפתחות.

רבי עקיבא משתף אותנו בדרך שהובילה אותו למדרגות הגהדרות ולהישגים הרוחניים המשמעותיים שהוא זכה להם. אלה כמוכחן לא רק הישגים נטו, אלא התפתחות פנימית ואמיתית כמו שיהודי צריך להתפתח. רבי עקיבא מלמד אותנו שסוד ההצלחה הוא יכולת השתיקה. השתיקה הזאת היא לא שתיקה סתמית, אלא היא האפשרות לעשות עם מה ששומעים את כל התהליך. לקחת את החכמה ולהתבונן בה. להעמיק איך אפשר לפתח את הרעיונות שלמדנו, ואיך אפשר אחר כך גם ליישם אותם במעשה בפועל. ודאי שאצל רבי עקיבא עצמו

לחיים, לחיים חברים! אתם יודעים שכשאנחנו אומרים לחיים, אנחנו זוכים להרבות חיים ולהרבות זכויות לעם ישראל. לכל מי שצריך ישועות, בגשמיות ורוחניות, על ידי אמירת לחיים מעירים רחמים ומאירים גם אור חדש שמשפיע את כל הזכויות הרוחניות לטובה ולברכה.

בתחילת הלכות פסח, הרמ"א מציין שבשבת הגדול האשכנזים מפסיקים לומר 'ברכי נפשי', ובמקום זה קוראים פרק מפרקי אבות מדי שבוע בשבתות הקיץ. ללמוד באמת פרקי אבות, זאת ממש זכות. צריך לדעת שבלמוד דברי חז"ל בפרקי אבות יש ארבעה שלבים: לקרוא, ללמוד, להפנים ובסוף גם ליישם. 'ליישם' הכוונה ממש לעבוד עם התובנות הללו לתיקון הנפש. את השלב הראשוני של קריאה שטחית עושים במהירות אחרי מנחה של שבת בבית הכנסת. הקריאה הזאת מאפשרת לנו לראות את התמונה הכוללת של פרקי אבות. הזכייה האמיתית היא אצל מי שמתקדם הלאה, ועושה עם התמונה הזאת עבודה. אחד כזה שעובד, רואה גם התקדמות משמעותית בעבודתו.

שתיקה פעילה

אני רוצה לדבר אתכם על משפט אחד של רבי עקיבא: "סייג לחכמה שתיקה". סייג פירושו גדר. ישנה גדר שמשמרת את החכמה, והיא השתיקה. הרבה פעמים כשלומדנים או שומעים דבר חדש שהוא גם משמעותי, יש נטייה לרוץ מהר ולדבר על זה עם אחרים ולומר כל מיני וורטים בנושא. הפספוט על העניין החדש גורם להפסיד אותו ברמה מסוימת. חכמה אמיתית היא כמו זרע שנטמן, ורק אחרי הרבה זמן מוציא פירות. אם לא ממהרים לדבר על

בית החכמה
והחכמים

הציבור הרחב מוזמן לשיעור של
הרב בן ציון אלגאזי שליט"א
ראש מכון 'צורבא מורבנן' וראש ישיבת רמת גן
ליום העצמאות

שיתקיים א"ה בליל יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל,
ב' באייר (7 מאי 19) בשעה 20:30
באולם בית החכמה והחכמים 'היכל יהודה',
בן סרוק 13, תל אביב (סמוך לפינת אבן גבירול/ז'בוטינסקי)

בנושא:
קוממיות לארצנו

לפרטים: 050-2124364
השיעור מיועד לנברים ונשים בישיבה נפרדת

מרכז הליכה למעשה זה בשבילך
www.tzurba.com | 1-700-500-777

"הדרו עוד מלחיות עניים!
שובו אל האצרות שלכם"
ר' נחמן

נשמח ויקרה!
15 המנה אישית אולם סקום לילוי האוצרות של
מעד'בו' - אומן - ברסלב
חמישי - ראשון • י'א-י'ד באייר • 16-19.5
קצנוגע ונולא אהבה • 8805 כולל הכל!
קבוצת נשים טטה ואנטימית • יחס אישי • תנאים ספנקים
שיעורים • תפילות • ניגונים
מחכה לך איילה אביגד
לפרטים ולהרשמה: 052-5183355

יש תואר של מכללה

ויש תואר של

המכללה

מכללה ירושלים, המכללה המובילה בציבור הדתי-תורני, מבטיחה לך:
♦ מצוינות אקדמית באווירה תורנית ♦ לימודים בליווי אישי
♦ מוניטין שיוביל אותך רחוק ♦ מרצים מעולים בעלי שם

חדש! אפשרות ל-2 ימי לימוד + יום מדרשה

אפשרות לשילוב לימודי מדרשה 🏠 מגורי סטודנטיות (חינם לתוכנית רג"ב) 🚌 הסעות 💡 מלגות
מעון יום לתינוקות 🍼 שנה ראשונה חינם בחוגים מתמטיקה, אנגלית, מדעי הטבע ותוכנית רג"ב* **ועוד**

בואי ליום פתוח

יום ראשון, ז' באייר (12.5.19) | בשעה 9:00
במכללה, רח' ברוך דובדבני 36 ירושלים (קו 21 בתחבורה ציבורית)

50% הנחה בדמי רישום למשלמות ביום הפתוח

מכללה ירושלים

אינט תורנית-אקדמית-חינוכית

מסלולי הלימוד: מתמטיקה (שילוב מדעי המחשב) | אנגלית | מדעי הטבע | תנ"ך ומחשבת ישראל | גיל הרך
חינוך מיוחד | מוסיקה | משאבי למידה | אשכול ייעוץ | תוכנית רג"ב מצוינות להוראה

תואר ראשון (B.Ed) | תואר שני (M.Ed) | לימודי המשך | תוכנית ר"מים | ביה"ס להשתלמויות

לפרטים ולהרשמה: 02-6750724/918 | rishum-jer@michlalah.edu | f

*בכפוף לתנאים

פרק א | על מה עומדים העמודים?

"שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה, הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד, על התורה, ועל העבודה ועל גמילות חסדים."

פרק א' משנה ב'

בסוף הפרק נאמרו שלושה דברים אחרים שעליהם העולם קיים: הדין, האמת והשלום. אבל שם מדובר בקיום יישובם של בני האדם, שללא משפט ושלוש אינם יכולים להתנהל, ואילו במשנתנו מדובר על עמודי העולם ממש, הדברים שבשכילם נברא העולם והם קיומו. למרות שאנחנו נוטים לראות את העולם כיציב ואת חיינו האישיים כלא יציבים, המשנה טוענת הפוך: העולם מצד עצמו אינו יציב, הוא נברא "בשכיל התורה" ו"בשכיל ישראל" ויציבותו תלויה בנו.

שלושת העמודים הללו הם שלוש דרכי החיבור בינינו לבין ה': תורה, תפילה (עבודה) ומצוות (גמילות חסדים) הוא שם כללי למצוות). העולם יכול להיות יציב רק כשאדם עסוק בשלושתם. לאחד בלי השני והשלישי אין דרך להעמיד את העולם עם יציבות וקביעות; לא את העולם האישי ולא את הבריאה כולה והקשר שלה עם ה'.

מעשה ודקות

כלי לעשות את הדברים העיקר חסר כאן. אנחנו בעולם המעשה וה' נתן לנו מצוות מעשיות איתן הוא מקדש אותנו ואת העולם, מצוות שנמדדות בגשמיות, בזמן ובחומר ויש לנו עיסוק רב בדקדוק קיומן.

בנוסף למעשה יש את הלימוד ואת התפילה, הדבקות שלנו בה'. בתורה אנחנו קולטים בקרבנו את חכמת ה', את המתנה הגדולה שיורדת אלינו מלמעלה למטה, "מתן תורה", ובתפילה אנחנו עובדים אותו יתברך מלמטה למעלה, אנחנו עולים בסולם התפילה ומעוררים את דבקותנו בו. התפילה היא "העלאה" ו"רצוא", והתורה היא "המשכה" ו"שוב". ובדרך כלל רק מי שמתפלל טוב ירגיש את ה' בא אליו אחרי זה בשעת לימוד התורה.

לימוד תורה, קיום מצוות ועבודת התפילה הם שלוש דרכים שונות באופיין ובמהותן בקשר בינינו לבין ה', והאדם עלול לנטות לפי האופי שלו והחיבור הרוחני שליבו חפץ בו, לעסוק בעיקר באחד מהם ולעשות את האחרים במידה פחותה של התמסרות והתלהבות. אבל מסכת אבות שהיא "מילי דחסידותא" מלמדת אותנו שצריך לראות את שלושת העמודים האלו כשווים, בכל אחד מהמסלולים האלה יש להשקיע כוחות ולהתמסר להעמדתו כעמוד אישי וכעמוד לעולם, כי דווקא בשלושתם יחד "העולם עומד", והקשר האישי והעולמי שלנו עם ה' יהיה יציב וגלוי.

עולמות עליונים כאן

העולם שאותו אנו מעמידים הוא לא רק עולמנו הגשמי אלא כל הבריאה, שמשלתלת מעולם הבריאה דרך עולם היצירה ועד לעולם העשייה שבו אנו חיים. שלושה עולמות אלו, ב"ע, נמצאים בפסוק שמופיע בסוף פרקי אבות: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז), הבריאה היא בריאת יש מאין, יצירה היא הלבשת צורה ליש, ועשייה היא העמדת היש על תיקונו וצורתו במעשה בפועל.

שלושת העולמות האלו משתקפים אצלנו במחשבה, דיבור ומעשה. במחשבה הדבר נולד "יש מאין" כפי שהוא בעולם הבריאה, הדיבור קשור לעולם היצירה כי הוא מגלה ומעצב את המחשבה המופשטת, והמעשה הוא התגלמות התהליכים המוקדמים בתוך עולם המעשה.

כך גם עבודת התפילה עיקרה מחשבה וכוונה (וגם הקרבנות נפסלים על ידי מחשבה לא נכונה), לימוד התורה עיקרו דיבור, דיבור של ה' אלינו "וידבר ה'" "ויאמר ה'", וגם אצל האדם הלימוד הוא דיבור דווקא. לכן לא מברכים ברכת התורה על מחשבה אלא על הדיבור בדברי תורה. וקיום המצוות עיקרו מעשה דווקא.

העולמות כולם, כמו גם לבושי הנפש, מקבלים את חיותם משלושת עמודי העולם. ועל מה עומדים העמודים? עלינו כמובן.

אהרן רזאן

תשובתה של סבתא פאני

"בקשת הסליחה שלכם אינה אמיתית. שם בכרכרה לא צחקתם על ר' זושא. שחקתם על יהודי עני ופשוט. לכו חפשו את אותו יהודי פשוט ובקשו ממנו סליחה!"

הפער בין זוועות ימי השואה לבין המציאות של שיבת ציון הוא בלתי נתפס.

כשהלחנתי את "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון" חיפשתי מנגינה שובבה ושמחה (רוב המשפחות נתקעות בקטע הזה - הגדיל ה' לו עשות עם אלה... ה'! גדיל ה' לעשות עמנו...). רציתי לתת קונטרה למנגינה הידועה ששרים בסוף כל חתונה. אמנם גאונית היא, יוסף'ה רוזנבלט הלחין, אבל אווירי כמה שהיא עצובה ומלאת געגועים "א-א-אז ימ-אלא ש-א-א-חוק פינו".

בתור נכד של ניצולים, תמיד הבנתי שזה מחייב לחיות במציאות הנסית שלנו.

מה עוד זה מחייב? לאהוב כל יהודי. להשתגע על התורה. להתגעגע עוד יותר לבית המקדש. להיות בשמחה, גם אם זה דורש עבודת נפש. כשצעקו שם "שמע ישראל" חשבו עליך פה היום.

סבתא פאני שלי ז"ל בחרה, ולא במקרה, להיות מדריכת תיירים. כשבפיה גרמנית והולנדית כשפת אם, היא היתה מקבלת קבוצות תיירים ומראה את הארץ. לפעמים העזו ושאלו אותה מה היא עברה במלחמה, וכשהיא סיפרה הם שתקו, התביישו ויש שביקשו סליחה.

שאלתי אותה מה היא עונה כשמבקשים סליחה. והיא ענתה לי בסיפור: יהודי פשוט שמלבושיו בלויים, עלה לעגלת נוסעים באחת הדרכים הארוכות של גליציה. קרה וכבר ישבו בתוכה יהודים צעירים שקצת ידו מהדרך. מכאן לשם כל הדרך הציקו לו הצעירים, התלוצצו ממנו והתנהגו אליו בגסות.

משהגיעו למחוז חפצם ובאו לרדת מהעגלה, ראו שכל חשובי העיירה הגיעו לקבל את פני הזקן שבכרכרה, הלא הוא ר' זושא הידוע!

לא ידעו נפשם מרוב צער וחרטה. "לא ידענו שזה אתה", ניגשו אליו. "ר' זושא! אנא סלח לנו!"

והוא - "איני יכול לסלוח לכם. איני יכול".

למחרת שוב: "אנא ממך, ר' זושא, קבל את סליחתנו. לו ידענו שזה אתה, ודאי שהיינו יושבים ולומדים אתך כל הדרך...!" והוא: "איני יכול לסלוח לכם". כך המשיכו לבקש יום יום, והוא בשלו. תמהו על תשובתו העיקשת של ר' זושא, הרבי שכולו חסד ואהבת ישראל, עד שהסביר להם:

"בקשת הסליחה שלכם אינה אמיתית. שם בכרכרה לא צחקתם על ר' זושא. שחקתם על יהודי עני ופשוט.

לכו חפשו את אותו יהודי פשוט ובקשו ממנו סליחה! געוואלד... חפשו את אותו יהודי פשוט".

כך הייתה אומרת להם סבתא פאני: "אל תבקשו ממני, הרי ניצלתי בחסדי ה', לכו בקשו מאלה שאינם כבר איתנו".

למדתי מהסיפור יסוד עמוק בעבודת ה'. לעשות תשובה אמיתית זה לכפר בדיק על מה שעשית.

אחרי שאתה מבין את גודל הדבר שפספסת, ברור שאתה מתחרט. החכמה היא לברוח מהעבירה כשאתה עדיין לא יודע את גודל העניין; החכמה היא לזכות במצווה מתוך אמונה פשוטה, כשעדיין אין לך פרספקטיבה.

זה עמוק.

לחיים לחיים! שלא נפספס את הגדולה שזכינו לה.

גם בתואר שני י.ש. M.Ed. של מכללה וי.ש. M.Ed. של **המכללה**

**מכללה ירושלים, המכללה המובילה בציבור הדתי-תורני,
מזמינה אותך לעלות שלב ולהוביל את מערכת החינוך
עם תואר M.Ed. יוקרתי
יישומי. תורני. חוויתי.**

מחשבת ישראל ותושב"ע

באווירה תורנית ואקדמית גבוהה.
סוגיות עכשוויות וטיפוליות

מלגה ע"ס 5000 ש"ח

הוראת המדעים

בדגש על פיתוח החשיבה, עם מיקוד
בהוראת מדעי הטבע או מתמטיקה

מלגה ע"ס 5000 ש"ח

ניהול וארגון מערכות חינוך

בדגש על ניהול מעשי,
עיצוב זהות ניהולית
בשילוב של סימולציות בניהול

מערך מלגות מורחב 🎓 מסלולים נפרדים לנשים ולגברים

ליזוי צמוד 🎓 הכוון מקצועי 🎓

מכללה ירושלים
איכות תורנית-אקדמית-חינוכית

תואר ראשון (B.Ed.) | תואר שני (M.Ed.) | לימודי המשך | תוכנית ר"מים | ביה"ס להשתלמויות

לפרטים ולהרשמה: 02-6750938 | nathalieb@Michlalah.edu

נוצות של זהב

כמו צדיקה נסתרת, זלדה המשוררת גילתה את צפונותיה בשירים שזכו להד עצום אך לא הוציאו אותה מעולמה הצנוע, הפשוט והסודי < היא ניצבה בשורה הראשונה של המשוררים העבריים, והבלטתה את כמיהתה החסידית כמו גם הקפדתה על שמירת המצוות, רק הוסיפו לה נקודות בקרב מעריציה מכל שדרות הציבור < < <
לרגל כ"ח בניסן, יום פטירתה הל"ה

חסיה בן זכאי

קיבלה על עצמה כבת יחידה לומר קדיש על שניהם. היא קיבלה אישור מיוחד לומר קדיש בבית הכנסת הגרוניני במשך אותה שנה, זאת על אף העובדה שזה היה עבורה גיהינום כפי שהעידה בשנים מאוחרות יותר. לאחר מכן, היא נשארת עם אמה בירושלים של שנות העשרים. זלדה חיתה בתווך של תרבויות דתית-רבנית ורוסית, היא הייתה ידענית בתורה ואהבה לקרוא ספרות רוסית. כעבור זמן, היא ואמה עברו לגור בשכונת שערי חסד.

התפנית החשובה בחייה הייתה כשעברה לחיפה עם אמה שנישאה בשנית לרב של שכונת אחוזה, על הכרמל פגשה את אהבת חייה, בעלה חיים אריה מישקובסקי. הם נישאו בשנת תש"י. הוא בן ארבעים ושתיים והיא בת שלושים ושש. אביו היה הרב חזקיהו יוסף מישקובסקי, נשיא איחוד הרבנים פליטי פולין, מראשי ועד ההצלה ומראשי ועד הישיבות בפולין ובארץ ישראל. סבו היה ר' יצחק בלאזר (מאבות שיטת המוסר). חיים אריה, אדם צנוע, מאופק ואציל, היה בוגר ישיבת חברון שהוסמך לרבנות אך עבד כרואה חשבון.

הם חזרו לירושלים וחיו יחד במשך עשרים ואחת שנים של אושר בבית האבן הישן בכרם אברהם. הקשר ביניהם היה מלא כבוד והערכה. פעם אחד העיתונאים העז לשאול אותה מהי עבורה אהבה, והיא ענתה "לשבת במרפסת עם כוס קפה עם בעלי בשתיקה, זו אהבה".

לאחר נישואיה היא הפסיקה לעבוד כמורה והחלה לכתוב בצורה רצינית. היא עבדה הרבה מאוד על כתיבה, ובתקופות מסוימות גם על ציוריה. לידתו של שיר הייתה בשבילה "כמו ניתוח". ימים שלמים ולילות-איך-שינה התהלכה בביתה, נושאת בקרבה שורות של שיר מתרמק והולך, ומשהגיעה עתו כתבה או הקריאה אותו בשלמותו. ורק לעתים רחוקות נשאר השיר ללא שינוי וליטוש.

שיריה התפרסמו בעיתונים ובכתבי עת.

בת למשפחת שניאורסון, בתם של ר' שלום שלמה ורחל שניאורסון. אביה היה אחיו של רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי מלובביץ', אמה הייתה בתו של רבי דוד צבי חן שנקרא הר"ן. חסיד מופלא וגאון מופלג, נצר למשפחת האדמו"רים.

בשנת תרפ"ה, כשהיא בת אחת עשרה, עלתה לירושלים עם אביה, אמה וסבה. וכך היא מספרת: "הגענו ליפו - השנה הייתה 1925. אני זוכרת עדיין כמה מאושרת הייתי, זה היה האושר של שיבה הביתה. עבור הוריי ועבורי הייתה ארץ ישראל תמיד המולדת".

אחרי חצי שנה סבה הנערץ נפטר ואחרי חודש נפטר גם אביה, עקב המצב הכלכלי הקשה בעיר. סבה היה דמות נערצת אפופת סוד, וכך היא כתבה עליו בשיר "עם סבי":

פְּאָרְבֵּהֶם אָבִינוּ
 שְׂבִילֵיהֶם סֶפֶר מְזֻלֹת,
 שֶׁקָּרָא אֶל בּוֹרְאוֹ מִתּוֹךְ הַכַּבָּשָׁן,
 שָׁאֵת בְּנוֹ עָקַד -
 הָיָה סָבִי.
 אוֹתָהּ אֲמֹנָה שְׁלֵמָה
 בְּתוֹךְ הַשְּׁלֵחָת,
 וְאוֹתוֹ מִקֵּט טָלוּל
 וְזָקֵן רַךְ-גְּלִים.
 בְּחוּץ יַרְדֵּי הַשְּׁלֵג,
 בְּחוּץ שְׁאֵגוֹ:
 אֵין דִּין וְאֵין דִּין.
 וּבְחֻדְרוֹ הַסְּדוּק, הַמְּגַפֵּץ
 שָׂרוֹ כְּרוֹבִים
 עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה.

על זכרו של אביה כתבה זלדה את מילות הפלא:

בְּעֵינַי הָיוּ שְׁרוֹת
 צִפְרֵי גֵן-עֵדֶן
 וְנוֹצוֹת שֶׁל זָהָב נִשְׂרוּ
 עַל הַסְּפָרִים.

לאחר פטירתם של דמויות מפתח אלו, שנחרטו באישיותה ובהוויית חייה, היא

מְשַׁנָּה לְהִיֹּת אֵשָׁה
 פְּשוּטָה, בִּיתִית, רַפָּה,
 בְּדוֹר עֵז, דוֹר אֱלִימוֹת,
 לְהִיֹּת בִּישָׁנִית, לְאֵה,
 בְּדוֹר קָר, בְּדוֹר אֲנָשֵׁי מַמְכָּר,
 אֲשֶׁר לוֹ פְּסִיל וְכִימָה וַיִּרְחַ -
 פְּנִסֵי פְּרוֹסוֹם, תְּוִי פִּז, סִמְלֵי צֶבֶא.
 לְצַעַד בְּרָחוֹב מוֹצֵל מִהֶרְהָרֵת, אֶט-אֶט

(מתוך השיר "רצון שיכור, מסוכסך", שיר המופיע בספר הביכורים של זלדה)

כך כתבה זלדה המשוררת על עצמה. כותבת ומתפרסמת, תופסת מקום של כבוד בין משוררי התקופה אך לא מפסיקה להיות משונה ואפילו שולית בעיני עצמה, מסרבת להפוך לחשובה.

גדולי המשוררים בזמנה החשיכו אותה אחת משלהם ואף הרימו עיניהם ללמוד ממנה. הבמאי והדוקומנטריסט יאיר קדר הקים מיזם עצמאי שנקרא "העברים" - סדרת סרטים, ספרים וראיונות וידאו שנועדו לשמר פיסות היסטוריה תרבותית (בהמשך אצטט מהראיונות שמופיעים בסרט). במיזם נבחרו חמש עשרה דמויות מהתרבות העברית. אחת מהן, ויש שיאמרו המיוחדת שבהן, היא זלדה. בסרט מדברים עליה הבולטים בתחום הכתיבה כמו: חיים באר, עמוס עוז, אליעזר כהן, רבקה מרים, חמוטל בן יוסף ועוד - כולם גמרו עליה את ההלל.

"מעולם לא היתה משוררת חובשת שביס בינותינו", אמר חיים באר, "היא הופיעה כסינדרלה ומיד נכנסה בשורה הראשונה של המשוררים". יונה וולך כתבה אליה בצאת ספרה הראשון "את מעמידה עולם, זלדה, זה הדבר הסופי שמשורר יכול לעשות". ועל אף התשבחות והפרסום, ולמרות שרבים באו לשנות מבארה, היא נותרה אישה ביישנית, צנועה וביתית.

זלדה מישקובסקי, שמוכרת יותר בשמה הפרטי זלדה, נולדה ב-1914 באוקראינה,

לכן דודי הנעלה האדמו"ר שליט"א
 אנא יברך אותנו לשנה החדשה בהתעלות רוחנית ושלום גופני - היסורים ממלאים את נפשי, צערם של אנשים קרובים לי ואוזלת ידי להושיע להם - מענים אותי. הלוואי שריבון העולמים ישלח רפואה שלמה וגאולה לכל הזקוקים.
 אנא יבקש רחמים עלינו ועל יקירינו - כה נורא הצער שמסביב, כה נורא לראות איך האבדון כובש יום אחר יום גוף ורוח של אדם קרוב לך. במעמקי התעורה התנגדות לצרות - כאילו הרמתי ראשי מן המפולת וראיתי את השמים הנצחיים שממעל, העשבים הדקים החדשים שבין החורבות, אבל מכה אחר מכה אני מקבלת. כשאני מזדהה עם צרתו של אדם, כולי נבלעת באסונו ושום דבר אחר לא קיים. מובן שאחרי זה אני חולה ממש, כי מצב בריאותי אינו מזהיר כלל. ולפעמים משום מה הדברים אינם נוגעים בי ואז ארגיש אשמה, אטומה - נפשי יוצאת לשמחה, להתלהבות, לדבקות, לקשור עצמי לאנשים.
 מאד מאד נכספתי לקחת לביתנו ולגדל ילד מילדי אגאדיר, מניצולי הרעש שקראתי כי יביאום לישראל - ואיני יודעת איך לבצע זאת.
 אנא יברכנו בלב טהור וחי במעשים טובים, ויברך את ביתנו, בת דודו, שיינע זלדה בת רחל

הרבי מלובביץ' במכתב לזלדה. על התאריך הוסיף הרבי בכתב יד: ערב שבת קודש שירה. ובסופו: בברכה להוציא לאור עוד ספרי שירים (ובקורב) - שירים גם בתוכנם - ובברכה לחדוות החיים, הבאים ממקור החיים והטוב - ה' יתברך. בן דודה, מ. שניאורסאהן

אחד ממאות מכתבי זלדה לבן דודה הרבי מלובביץ'

אי של שקט בתוך ים האש. המרכז של המשורר המודרני היה הנפש, שזה סיפור שלך, והיא דיברה על הנשמה ועל הסיפור שלך מול אלוקים, מול העם שלך ומול ההיסטוריה.
 בראיון איתה אפשר ממש לשמוע את צניעותה ואת בלימתה העצמית מפרסום.
 על הספר הראשון שיצא גם כן קיבלו הרבה תגובות?
 "קיבלו הרבה".
 איך את מקבלת את זה?
 "משהו בלתי מובן".
 אבל מה זה נותן לך? נותן לך משהו?
 "עוד ניסיון בחיים... זה הכל. אני מקווה שאני לא אאבד את רגש המידה שלי ביחס לעצמי".
 מה זה אומר?
 "שלא אתחיל לחשוב (שאני) מי יודע מה".

להידרס אלא פחד מההמולה, משאון האדם.

לפעמים אדם נכנע לתמונה

זלדה לא חשבה להוציא לאור את שירה, ורק בלחצם של בעלה וידידיה יצא לאור ספרה הראשון 'פנאי', כשהיא בת חמישים ושלוש. הספר הופיע ביותר מחמש עשרה מהדורות. שירה מושפעת מהאווירה החסידית שבביתה ובבית גידולה אצל סבה והוריה. הם עוסקים בניגודיות בין הקודש לחול, במהות וביום יום, בקדושת השבת ועוד. היא כתבה גם רשימות, סיפורים, חלקי מחזאות, ועסקה גם בציור ופיסול. מאז יצא לאור ספרה הראשון הופיעו עוד חמישה ספרי שירה מיצירותיה שהאחרון שבהם הוגש לה בהיותה על ערש דווי.
 על שולחנה, ועוד קודם לכן על שולחן אמה, היו מונחים תדיר מדרש רבה, פרקי דרבי אליעזר, מדרש תנחומא וילקוט שמעוני. זלדה חיה את המדרשים, וזכרה פסוקים ומדרשים לרוב. מכריה מעידים עליה שאפילו כשהתעניינה במתרחש בעולם - היא עשתה זאת כדי ללמד זכות על עם ישראל, ולהוכיח שגם בקרב הציבור שאינו שומר תורה ומצוות יש ניצוצות של קדושה.
 "אני לא מרצה, לא דברנית" היא מעידה על עצמה. בעת שפנו אליה בבקשת ראינות הייתה עונה בביישנות מפתיעה "כבר ראינו אותי", "אינני אוהבת להתראיין, מה שאני רוצה להגיד אני אומרת בשירים שלי". מול הנביעה ההגותית שלה היא עמדה בביטול ובענווה מרשימה: "אני בכלל לא יודעת אם יהיה שיר... עוד שיר... השיר הבא... אולי יבוא, אולי לא יבוא... אני כותבת כשמשוהו חזק קורה, מבקש ביטוי, אז יכול להיות לעיתים קרובות ויכול להיות תקופה ארוכה שלא".
 בניסיון לתאר את החידוש שלה אמר יונדב קפלון, משורר וכותב בזכות עצמו, שהיה בנערותו מבאי ביתה: "בתוך המהומה של המודרנה היא יצרה

בעלה היה קונה את העיתון בכל פעם שמשוהו מהחומרים שלה היה מתפרסם והיה ממנה להראות לאורחים מפרי עטה, אך רק לאחר שהיא עצמה היתה יוצאת מהחדר.
 למגינת לב הם לא זכו לפרי בטן. בגיל שישים ושנים בעלה, שהיה עבודה לידיד נפש, הלך לעולמו. כך היא כתבה עליו:
 שְׁלוֹמִי קָשׁוּר בְּחוּט אֶל שְׁלוֹמֶךָ.
 קָשׁוּר בְּחוּט אֶל שְׁלוֹמֶךָ.
 וְהַגִּים הָאֲהוּבִים וְתַקּוּפוֹת הַשָּׁנָה הַנִּפְלְאוֹת
 עִם אוֹצֵר הַרְחֵחוֹת, הַפְּרָחִים,
 הַפְּרִי, הָעֵלִים וְהַרְחֹחוֹת,
 וְעַם הָעֶרְפֶּל וְהַמָּטָר,
 הַשְּׁלֵג הַפְּתֹאמִי וְהַטֵּל
 הַתְּלוּיִים עַל חוּט הַכְּמִיחָה.
 אֲנִי וְאַתָּה וְהַשֶּׁבֶת.
 אֲנִי וְאַתָּה וְחַיִּינוּ בְּגִלְגּוֹל הַקּוֹדֶם.
 אֲנִי וְאַתָּה וְהַשָּׁקֶר.
 וְהַפְּחָד. וְהַקְּרָעִים.
 וְכוֹרֵא הַשָּׁמַיִם שְׁאִין לָהֶם חוֹף.
 שְׁלוֹמִי קָשׁוּר בְּחוּט אֶל שְׁלוֹמֶךָ.
 קָשׁוּר בְּחוּט אֶל שְׁלוֹמֶךָ.
 אֲנִי וְאַתָּה
 וְהַחִידָה.
 אֲנִי וְאַתָּה
 וְהַמָּוֶת.

לאחר שהתאלמנה, גרו אצלה בחורות דתיות רווקות לפרקי זמן, ולאחר שהתחתנו הן הפכו למעין משפחה עבורה. ליבה הקשוב היווה מקור משיכה למסתופפים בצלה. ביתה היה בית פתוח לעולם הרחב, לשוחרי הספרות לדורותיה ולצעירים שאבו להתעניין ביצירותיה.
 היא קיבלה על יצירותיה פרסים ספרותיים רבים, אך היא לא הרבתה לצאת מביתה. בעיניה הרחוב היה מפחיד. הכביש בעיניה היה סמל של האיום והמכונניות היו כדרקונים. זה לא היה פחד

חשוב יותר מכל שיר

"איין לי קיום בלי הברקים והקולות בסיני", כותבת זלדה. היא דיברה על הקדוש ברוך הוא כל הזמן כעל ישות קיימת ביומיום. הייתה בה דתיות מאוד טוטאלית ומצד שני משהו חופשי ופתוח. בהקלטה היא נשאלת מה מקומה של הדת ביצירה

מתוך מכתב של זלדה לצעירה שביקשה להתנצר לא עלינו

שלום יקירתי,

אינך מכירה אותי וגם אני מעולם לא ראיתי את פניך, אך סיפרו לי שמתכוונת את להתנצר והתעורר בי צורך לכתוב אליך.

מדוע?

כי חשה אני שיסורים נוראים עוברים עליך ויש לי ראת כבוד לבעלי יסורים.

כי חשה אני ששרויה הינך בכדידות איומה ויש בי אהבה לבעלי הבדידות.

כי מחפשת את את האור האלוקי שבחיים.

כי לבך יוצא לאהבה, אך מכיוון שלא מצאת על פני האדמה לב שיגיע לשרוש נפשך, ברצונך לתת את אהבתך למה שמעבר לעננים, ולזה שאת תמונתו הדמיונית מסגירים במסגרת זהב מלכותית. מאמינה את שבכוונך להתקומם יחידה נגד כל העולם ונגד עצמך, נגד דמך, נגד בשרך, נגד מאווייך וחושייך הטבעיים, החמים, התמימים, היפים, הכשירים.

האמנם יודעת את מה שהינך נוטשת ולאן הינך הולכת?

הן יש ביהדות מעיינות שלא שמעת את שם, הן יש ביהדות מחשבות שאין לך מפתחות אליהן. יתכן שאת עושה זאת מתוך שנאה עצמית, מתוך רצון לשנות את הזהות שלך, לשנות את הגורל שלך. את תמצאי את עצמך חנוקה בכלא זר, כשתווי פנייך הולכים עמך גם לעולם האחר, כשגורלך הולך עמך, הולך אחרך...

בהדליקי הנרות יהפך

חזרי לנהר די-נור,

באשדות ברקת שוקע לבי.

(שבת וחול. "פנאי")

להדליק בלב תלמידותיי

בקטע שזכה לפרסומים רבים, מתאר עמוס עוז (בתוך 'סיפור על אהבה וחושך'), את מורתו בכיתה ב', הלא היא זלדה:

"מורה-זלדה דיברה כה בשקט, עד שאם רצינו לשמוע לא די היה שנשתתק אלא היה הכרח לזכון לפנינו אל שולחנותינו. היינו יושבים אפוא רכונים לפניו בלי הרף, מן הבוקר עד הצהריים, כי חששנו לאבד מילה: כל מה שדיברה מורה-זלדה היה מושך לב וקצת לא צפוי. כאילו למדנו אצלה שפה חדשה, לא רחוקה מאוד מן העברית ואף-על-פי-כן שונה וצובטת-לב: להרים היא קראה לפעמים הררים. לכוכבים - כוכבי שמים. התהום הייתה תהום רבה והעצים נקראו אילנות, אף כי לרוב היו נקראים אצלה כל אחד ואחד בשמו. אם ביטאת בכיתה רעיון שמצא חן בעיני, הייתה מורה-זלדה מצביעה עליך ואומרת חרש: תסתכלו נא כולכם, הנה יש כאן ילד שטוף-אור. אם שקעה אחת הבנות בחלום בהקיץ הייתה המורה זלדה מבארת לנו כי ממש כשם שאיש אינו אשם בנדודי השינה שלו, כך אסור להאשים את נעה בנדודי הערות הפוקדים אותה לפעמים.

"ללעג, לכל לעג שהוא, קראה מורה-זלדה בשם רעל. לשקר קראה נפילה או שבירה. לעצלות קראה בשם עופרת. לרכילות - עיני הבשר. הגאוה נקראה אצלה חורכת-כנפיים. לאכזבה

שלה - "הדת לא יכולה להיות מכשול, כי אם ההפך מזה, הרגשת הסודיות שבחיים, הרגשת האור שבא מעבר לגשמיות זה לא דבר שמפריע לשירה אלא להפך.. השירה זה לא השושנה, אלא הניחוח של השושנה, הזוהר שלה או התחושה שהיא מעוררת. גם ביחס לצער ולשמחה ולכל מה שקורה בחיים יש את הניחוח של הדברים". ובמכתב לידידה היא כותבת: "אפילו בתקופה זו בחיי, כאשר נשארתי כל כך לבדי, איני רוצה לתלות את חיי, את קיומי על צווארי השירה, אלא מתוך עצם החיים לבורא החיים - כך אני רוצה לחיות".

כחלק מאותו מארג של חיי מצוות וחיי שירה, גם היחס שבין אדם לחברו לא היטטש אצלה מעולם. "את יודעת, אצלי החיים תמיד לפני האמנות", היא כותבת לעזה צבי בעניין שיר שלא רצתה לפרסם שמה יפגע בעקיפין ובמרומו באדם מסוים. בראיון עם מנחם מיכלסון (1981) אמרה: "אם בא אדם רעב ומבקש ממשורר פרוסת לחם, המשורר אינו יכול לגרש אותו ולומר כי בדיוק ברגע זה הוא עובד על חרוז. כי לתת פרוסת לחם לרעב, חשוב יותר מכל שיר".

תביעתה של זלדה ממומחים בתחומם, כולל אמנים, היא עצומה: "אם אתה אמן, אם אתה רופא, אם אתה איש מדע, עליך להיות איש אמת. ולא - אתה אפס ולא אדם ולא אמן ולא רופא ולא איש מדע. וכמה קשה להיות איש אמת לברייה שהשקר טבוע בדמה ובעצם קיומה".

ומעצמה היא דרשה עוד יותר. פעם סיפרה שבימי המצור של מלחמת השחרור אבד לה כתב יד של שירה ארוכה, הארוכה ביותר שחיברה מעודה - ולא הצטערה ולא ניסתה אפילו לשחזרה מן הזיכרון: "הרגשתי שלפחות את הקרבן הזה אני מביאה, בזמן שאחרים מסרו את חייהם".

זלדה חיפשה את הקשר עם אנשים דחויים. קבצנים ובעיקר קבצניות היו מבאי ביתה, בני בית. אם הייתה נכנסת קבצנית הכל היה נגמר. "זהו!" הייתה מבטלת את עצמה, "אני צריכה להיכנס להכין לה חביתה". הזר הוא הקרוב האחר, הוא אני. בהקלטה שלה מסרט "ירושלים" היא אומרת "יש מדרש כזה שמשח בן יוסף יבוא בדמות של קבצן. לפני שמגיע משיח בן דוד מגיע משיח בן יוסף. כל קבצן זה לגולל של חיים. לפני זה הוא לא היה קבצן. זה לא נורא להיות קבצן, המשיח יהיה קבצן, זאת אומרת שכל קבצן אולי זה המשיח".

בערב שבת היה לפנייה טס שעליו היו מונחים פמוטים גדולים וקטנים בלי גוון ותואר. היא הייתה מדליקה את כל הנרות, וכעשר דקות ארך זמן הדלקת הנרות והתפילות שנלוו להם. כל נר היה לו סיפור משלו, דמות של אדם - אנשים שמתו בסיביר או בשואה, רק היא ידעה על קיומם ונצרה את זכרם.

להדליק נרות בכל העולמות - זוהי שבת.

להדליק נרות-שבת

זוהי קפיצת נפש הרת נצורות לים נהדר, שיש בה מסתורין של אש-שקיעה.

היא קוראת צער, או צער בעלי חלומות. ודווקא בושה נקראת אצלה צלם אלוקים.

"והויתור, גם ויתור קטנטן, ואפילו ויתור על מחק או על תורך לחלק לכיתה את דפי הציור, כל ויתור היה נקרא בפיה ניצוץ".

כמחנת צעירה בתקופת השואה כתבה ב"דבר הפועלת" (31.3.40): "השמחה נראית בעיני - דווקא עכשיו, בחשכה האיומה, - כדבר היקר ביותר, המוסרי ביותר, ומאד רציתי להדליק בלב התלמידות שלי, המבוהלות מפחד המלחמה, שמחה שתשמור אותן מיאוש".

...לו היה בי הרבה אהבה, סבלנות וחום!

...לו יכלתי ללמד אותן את השמחה שיש במראה אדם חי... שעוצב בכוח וברוך כזה... הייתה שמחת החיים מעלה אותן לרקיע כוכבים, אפילו במעמקי מרתף חשוך...".

בן דודי הנערץ

בינה לבין הרבי מלובביץ' היה קשר מיוחד. הם היו קרובי משפחה כמעט יחידים ממשפחתם, והקשר בא לידי ביטוי בהתכתבות ביניהם. זלדה ובעלה שלחו לרבי מאות מכתבים, ותמיד פתחה זלדה את מכתבה במילים "בן דודי הנערץ" או "בן דודי הגדול", מתוך

הערכה וכבוד רב שרחשה לו, ומפני שראתה בו סמכות רוחנית. במכתביו פונה הרבי אל זלדה בסגנון שניכרות בו החיבה וקרבת המשפחה. הוא מעורה בפרטי מאורעות חייה, משתתף בצערה בהזדמנויות שונות ומבקש ממנה לשתף אותו ברגשותיה ובצרכיה.

היא היתה מתייעצת איתו בכל בעיה שהתעוררה בחייה וקיבלה את דבריו כנוהג בין חסיד לרבו, על אף הקרבה המשפחתית ביניהם.

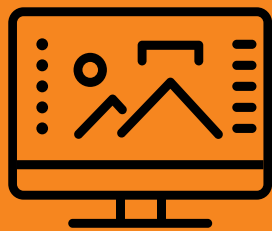
השליחות לאחר השואה

זלדה ראתה שליחות גדולה בחיים היהודיים לאחר השואה. אף שהתחמקה מראיונות, נענתה לראיון עם רחל הולנדר-שטיינגרט ששידלה אותה לדבר על הנושא. בדבריה מהדהד מסר עמוק של תקומת עם הנצח: "נושא השואה יוצא מכלל זה, אני מאמינה שעלינו לדבר ולכתוב עליו ולכן הסכמתי לשיחה זו. למרות שלא עברתי את השואה אני מרגישה כאילו כן עברתי אותה. השואה היא חלק מחיי... זה עניין שבאמונה. אם אתה משוכנע שעקרונות נולד האדם לאושר, תרגיש אפילו בשעה של יגון קודר שלא אלה החיים עצמם. יש אומרים שהחיים הם רק סבל, אבל אני מרגישה - גם אם אני שרויה בצער גדול - שהחיים הם נפלאים".

האם היו לך פעם ספקות באמונה?

"כמובן שהיו לי משברים - זמנים שלא יכולתי להבין בשום אופן מה תכליתו של הקדוש ברוך הוא. ואף על פי כן אני משוכנעת שהסבל אינו חסר משמעות ואיננו תוצאה של גורל עיוור. וכשמאמינים שיש משמעות לחיים יכולים לצאת אפילו מבור עמוק מאוד".

קורס
עיצוב גרפי?

#רקפרוג!

הקורס שמכתיב סטנדרטים חדשים
כבר יותר מעשור ברציפות, מחכה רק לכם!

רק בפרוג במסגרת קורס אחד תדע להיות מעצב גרפי ללא לימודי המשך!! הקורס המקיף ביותר

רק בפרוג צוות מתרגלים העומדים לרשות הסטודנטים לסיוע מידי און ליין ומפגשי ליווי במהלך השבוע בכיתה

רק בפרוג מחברים את עולם העיצוב לעולמות הדיגיטל והמדיה בצורה העדכנית ביותר

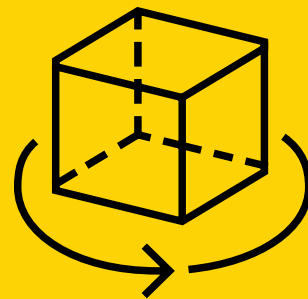
מסלולים לגברים ולנשים, בירושלים ובבני ברק
מלגות לזכאים - ההרשמה בעיצומה!

בית פרוג 072-3954527 • www.prog-school.co.il

ירושלים: שטראוס 3 בני ברק: מגדלי שקל ז'בוטינסקי 168

עיצוב גרפי ותקשורת חזותית • עיצוב ובניית אתרים • פיתוח אתרים • עימוד מקצועי עריכה והפקת ידאו • צילום מקצועי • עיצוב פנים • הדמיות אדריכליות • איור ממוחשב

קורס
הדמיות אדריכליות?

#רקפרוג!

הקורס המוביל בתחום מקנה לכם את כל הכלים להפוך למקצוענים בתלת מימד

רק בפרוג פרויקטים מעשיים במהלך הקורס על כלל סוגי הדמיות (חללים ציבוריים, מסחריים ופרטיים)

רק בפרוג הקורס המתומצת והפרקטי ביותר ללימודי הדמיות לומדים-עובדים!

רק בפרוג חללי עבודה משותפים לבוגרים עם 'חדר השראה' וסביבת עבודה אולטמטיבית עבור היוצר

מסלולים לגברים ולנשים, בירושלים ובבני ברק
מלגות לזכאים - ההרשמה בעיצומה!

בית פרוג 072-3954527 • www.prog-school.co.il

ירושלים: שטראוס 3 בני ברק: מגדלי שקל ז'בוטינסקי 168

עיצוב גרפי ותקשורת חזותית • עיצוב ובניית אתרים • פיתוח אתרים • עימוד מקצועי עריכה והפקת ידאו • צילום מקצועי • עיצוב פנים • הדמיות אדריכליות • איור ממוחשב

ציור פרי מכחולה של זלדה

אלברשטיין מספרת על פריצתו של השיר, שהיה השיר הראשון של זלדה שהולחן: 'הימים היו ימים של אחרי מלחמת יום הכיפורים. כמדינה, כעם, הרגשנו כאילו יתמות ואצל זלדה, במילות השיר, היה חיבוק משמעותי. היה ברור לי שאני רוצה לשיר אותו. נסעתי לירושלים להשמיע לה את השיר, וזו הייתה לה הפעם הראשונה שמישהו הלחין שיר שלה. היא מאוד התרגשה. זה היה מקסים! הרגשתי שחזרתי הביתה. יש משהו בשירים שלה שמבקש להתייחד איתם."

בסמליות מופלאה, במוצאי יום השואה, בזמן שהקריאו את שמות הנספים בשואה עם השיר שלה ברקע לכל איש יש שם, הלכה זלדה לעולמה אחרי מחלה קשה. ואני בוחרת להיפרד מדמותה במילותיה המופלאות, מילים של מי שחייה שירה: "לפעמים אני חושבת שהשירה היא מציאות פלאית מכל כמו ענן כמו טל כמו חלום כמו דם. שלשירה יש מקום בעולם כמו היקר בידיי ולפעמים השירה מפחידה אותי ואני בורחת ממנה כמו משיגעון. לאן? לאן אני יכולה לברוח? כלום יש מקום פנוי ממנה?!"

hasyabz@gmail.com

האם ניתן להגדיר את המשמעות?

"עבורי היא מתבטאת בדכריה של אודיל, בתו של הבעל-שם-טוב, אותם שמעתי מפי סבי: 'תן לי השגה להבין את הטוב שלך, או תן לי טוב לפי השגתי'. לי אישית יש הרגשה עמוקה ששום דבר אינו קורה סתם, אלא הכל מכוון על ידי השם.

"אני יכולה לדבר רק בשם עצמי. עלינו להמשיך לחיות. אני מרגישה שאין גדולה כמו זאת של הנשים והגברים שבנו את עצמם וגידלו משפחות אחרי שהיו בשואה. זהו בדיוק החיוב שגילה יוסף לחיים אחרי שזרק לבור.

"גדולתו של יוסף התבטאה עבורי בעובדה שהסכים להמשיך לחיות, להאמין באלוקים, באהבה, במשפחה, אחרי שאחיו זרקו אותו לבור. אני כשלעצמי יודעת כמה קשה להמשיך לחיות אחרי פגיעה קטנה לאין ערוך. אין דבר יותר קל מאשר לרצות למות.

"בשבילי יוסף מסמל את המאבק הנפשי לצאת מן הבור ולא לקלל את החיים משום סיבה שבעולם, כפי שאפיינו יהודים בכל הדורות. כשחשבת על הניצולים הרגשתי פתאום קרובה ליוסף. בחיוב החיים של יוסף אני רואה 'אחד מששים' מכוחות הנפש שגילו ניצולי השואה כאשר חיברו מחדש את חשיבות היופי, החכמה והחיים אחרי שהרגישו שאין יותר חשיבות לשום דבר. לדעתי זהו מותר האדם. לאדם יש אפשרויות, לבעלי חיים אין.

"אומרים שאופיו של אדם הוא גורלו. אף על פי כן - יש לו מוצא: 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבידין את רוע הגזרה'. האדם לא נקבע סופית. הוא נמצא בתהליך מתמיד והוא מסוגל להתגבר על מה שקובע את גורלו, הן על קווי אופי והן על תנאי הסביבה. לולא כך לא הייתה משמעות לטוב ולרע והגרמנים לא היו אחראים למה שעשו. אני מאמינה שספר יונה מראה שאפשרות התשובה ניתנה לאנושות כולה וכל אדם יכול לתת משמעות לחייו. לאדם יש בחירה. זהו עניין התשובה. האדם אינו כבול לעד למשא של עצמו. יש לו דרך לצאת מן הייאוש, מן הכעס, מחשכתו הפנימית. אם אפילו בידי איש אחד בלבד עולה להימלט ממה שקובע אותו, האדם הצליח."

באותו ראיין ממשיכה זלדה ואומרת: "רבי נחמן מברסלב אמר 'יש לעקור את היגון והאנחה ולהניחם בתוך הששון והשמחה'. הוא הבחין בין יגון וצער. הראשון הוא שלילי ואילו השני קרוב לאהבה - ההשגה שכל אדם זקוק לחמלה."

כשהיא נשאלת על פתיחותה כאישה שומרת מצוות לקשת רחבה של אנשי רוח שהגיעו אל ביתה, היא משיבה: "היהדות תמיד הייתה פלוראליסטית מבחינה רעיונית. זה היה נורא אם לא היה לנו חופש מחשבה. הרי זה היה אחד מסימני הנאציזם. היופי של היהדות הוא שהיא כוללת הוגים רחוקים זה מזה כמו הרמב"ם והרמב"ן וכל אדם יכול לבחור לו את האידאולוגיה. הגורם המאחד הוא ההלכה, שנבנתה במשך הדורות על ידי דיאלוגים בין חכמים שרבים מהם היו בדעות שונות זה מזה."

ואם נשאל כמה לבחור?

"אין לי תשובות. רבי נחמן מברסלב אמר: 'השאלות חשובות מן התשובות. תשובות נקבל בעולם הבא'. אך אינני חושבת שמבוגרים נבוכים פחות מצעירים או שצעירים כלואים פחות ברעיונות של בני גילם ממבוגרים. ב'שמונה פרקים' מדגיש הרמב"ם את החשיבות של הסובלנות. ואולם הוא מוסיף שיש אנשים המסוגלים להיות סובלנים כלפי כל דבר, אך מי שדבר יקר לו אינו יכול לשאת לראות אותו נרמס. אני מאמינה שאידיאלים הם חשובים גם אם החברה שמחזיקה בהם אינה מצליחה להגשים אותם. הנאצים הגשימו את שלהם... לגבי היהודים, ברוב הדורות היה פער בין האידיאל וההגשמה, אבל לפחות האידיאלים היו יפים. היהדות על כל זרמיה תמיד חייבה את החיים."

לכל איש יש שם שנתן לו הים, ונתן לו מותו

'לכל איש יש שם' הוא אחד משיריה המפורסמים, שאף הושאל לשימוש במוזיאון יד ושם' בהקראת השמות של ששת המליונים שניספו בשואה. חווה

בית המדרש "נטע ימינך"

ישיבת "נטע ימינך" פותחת שנה שנייה, ומוזימה שמיניסטים לבוא ולהפגש עם בית המדרש שלה, המאפשר לצמוח בתורה יחד עם ערך העבודה החקלאית של ישוב הארץ ולימודים מקצועיים בתחום החקלאות

בית המדרש בנוי על יסוד על דברי חז"ל שאמרו: "ראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זו וזו נתקיימה בידם".

אנו מעוניינים להעמיד כמרכז החיים את בית המדרש ולימוד התורה בקביעות. וכהמשך לזה ולצד זה, מקום ללימוד מלאכות הקשורות ביישוב הארץ באופן איכותי ורציני, על-מנת להקים דור רענן המיישב את הארץ, שבמרכז חייו עומדת התורה ולימודיה.

הישיבה נמצאת במושב יתיר שבדרום הר חברון
לתאום הגעה לשב"ש:
הרב חגי הכסטר 054-6860375
הרב בצלאל הגר 054-6727296
שבת גיבוש ותקיים בפרשת 'שלח לך' י"ט סיוון

היהודי והאופטימי ביותר שיכול להיאמר בעולם השפל הזה, ברוח הפסוק "ואציעה שאל - הנך".

הראיתי לדרור את השלט והוא הופתע כמוני.

המשכנו במסע המתעקל בין מדורי הגיהנום ההולכים ובווערים, עד העשן השחור המיתמר אל על. בסוף המסע, אחרי המעבר דרך כל הגטאות, המחנות וכבשני האש, הגענו למדור שאחרי האחרון - תקומת עם ישראל בארצו.

לאחר מכן היה ממוקם חדר עגול, שבתחתיתו תהום חול עם מים שחורים, ובראשו כיפה מלאה בתמונות של נספי השואה המאירים לעד ולנצח נצחים.

יצאנו במסדרון ענקי אל המרחב ההררי שטוף

מפנקסו של חוזר בתשובה

עודד מזרחי | ORCHOZER@GMAIL.COM

משהו שדומה לאושר

האור המלא בעצי ירושלים.

דרור החל לזרום כמו נחל ושידר משהו שדומה לאושר. לעת ערב אפילו עלה בדעתי להציע לו שידוך.

פגשתי יהודי בשם דרור, שהחל לגולל בפניי את מסכת ייסוריו. הוא דיבר על כך שהוא גרוש די מבוגר ללא ילדים, בקושי מתגורר איפשהו ואינו מאמין שיחתך שוב. פרט לכך הוא סובל מאיזו מחלה שמגבילה אותו.

"עם כל האמונה שאני יכול לגייס, איבדתי את התקווה. השלמתי עם כך שהקדוש ברוך הוא ייעד לי חיי צער, ובגלגול הזה אני אבוד לגמרי".

הצעתי לו שנצא לגן סאקר כדי לשבת על ספסל ולהינפש, הוא ממה שעובר עליו ואני מסיפורו.

ישבנו על ספסל, והאוויר הקריר הרגיע אותנו מעט.

"כיף לנו מהצרות", הודה בקורת רוח, "אבל מה זה יעזור?!", חזר להקשות.

שתקתי והוא המשיך: "קוראים לך עודד, אולי תעודד אותי...".

"קודם כל", הבהרתי לו, "אני בעצמי זקוק לעידוד, אבל אני מסכים שהדרך העיקרית להתעודד היא דווקא לעודד אחרים".

בין הערביים אמרתי לו דברי התחזקות משיבי נפש ככל שהאירה נפשי, עד שהחושך כיסה ארץ וערפל לאומים.

"אני שומע אותך", נאנח, "אבל לא מרגיש את מה שאתה אומר. קשה לי להאמין שיש בעולם משהו שסובל יותר ממני...".

הייתי אובד עצות בחושך הגדול. נזכרתי במישהו שביקר לאחרונה במוזיאון 'גוש קטיף' שבו אני עובד, והתפלל על כך שלא ביקרתי במוזיאון 'יד ושם' מאז ילדותי, ונצנץ לי רעיון.

"תשמע, אני רוצה לבקר במוזיאון 'יד ושם' בשבוע הבא. אולי תצטרף אלי ונבדוק אם יש משהו שסבל יותר ממך...".

הוא חייך נוגות והנהן בראשו.

כעבור שבוע נפגשנו בבוקר בתחנת הרכבת הקלה הסופית בהר הרצל, והתחלנו לפסוע בשביל הארוך לעבר 'יד ושם'. נכנסנו עם מבקרים רבים נוספים למוזיאון המשוכלל שבנוי באופן כרונולוגי. התחלנו לפסוע בתוך שנות השלושים המוקדמות בעת עליית המפלגה הנאצית בגרמניה.

אט אט התקדמנו בשבילי התופת המתרקמת, מרותקים ומזועזעים. כל שנה נוספת הייתה מדרגה נוספת אל תהומות הסבל. שתקנו. מה ניתן לומר לנוכח התמונות, המצגות, המוצגים והמילים הללו?!

ראינו את המכשירים למדידת גולגולות של "הגזע הארי", ולפני מראות התופת עצמה, חוונו את מה שהשתקף מתמונות ההשפלה הנוראה ביותר שחוו עם ואדם מימות עולם.

לפתע קלטו עיניי שלט ארוך ובו המילים הבאות:

"אפילו שם, על יד הארובות, היה ברווחי הזמן שבין הייסורים משהו שהיה דומה לאושר".

זה היה ציטוט מספרו של ניצול שואה מהונגריה, אימרה קרטס, זוכה פרס נובל לספרות.

נדהמתי מהמשפט. הדבר האחרון שאתה יכול לצפות לו במוזיאון 'יד ושם' הוא אמירה אודות משהו שדומה לאושר. חשתי שזה המשפט

תואר בחמשוש

תואר ראשון בחינוך

בלימודי ארץ ישראל ותושב"ע

אנחנו בהרצוג יודעים כמה קשה לשלב את הלימודים בקצב החיים אבל, אם רוצים מורים טובים, אי אפשר להתפשר על איכות ההכשרה. בהרצוג תוכלו לשלב השקעה רצינית בלימודים עם העיסוקים האחרים החשובים לכם

הלימודים מתקיימים בימי חמישי אחה"צ ושישי, בירושלים

- תוכנית מיוחדת לגברים
- אפשרות לסיום התואר בשלוש שנים
- תעודת מודרך טיולים משולבת בתואר
- הכרה בלימודי ישיבה
- לימודים חיים למצטיינים*

הרצוג. לדעת. לחנך.

לפרטים: 02-9937337 או היכנסו לאתר המכללה: herzog.ac.il

* בהתאם לתנאי תוכנית

כשהלבבות פתוחים באמת אהרן חברוני

באריכות. הוא מזמין אותו אליו לשיבה ולסעודה על שולחנו הפרטי. "השיחה היתה פשוטה מאוד. איש מבוגר שמתעניין בך באמת. מקשיב עם הלב. ואני, שמוקף באנשים ציניים ובסדר יום מטורף, שמח לספר ולשתף. אמרתי לעצמי - זה בן אדם שהייתי רוצה אותו בחיים שלי".

ראיתי בני אדם

"שבת אחת זה הסתדר. הגעתי אל הרב הביתה ביום שישי. היה שם מין מחול כזה שהיו בו לחץ של טרום שבת, יחד עם חיוך ואור בעיניים. ראיתי מולי קודם כל בני אדם. הרגשתי איך המחסומים הפנימיים הולכים ומתמוססים. לא הרגשתי צורך להיות מישהו אחר ו'לשחק' תפקיד שיתאים למשפחה. פשוט קיבלו אותי כמו שאני וזה היה נהדר".

לימים הוא ימצא את דרכו לבית 'ראש יהודי' בתל אביב. "חיפשתי מקום שימשיך את הטעם המיוחד הזה. את החיבור העמוק שבין אהבת הארץ ומדינת ישראל, הישראליות כפי שהכרתי בקיבוץ שלי, אבל שעל גביה תתנוסס קומה גדולה של תוכן קדוש ומחיה". הדרך לתשובה שלמה היתה קצרה מתמיד.

לדעתך יש סיכוי לחבר את הישראלים ליהדותם?

"בוודאי! זו לא שאלה בכלל. בכלום מפעמת סגולת ישראל. אתה מדבר על אנשים שבכיס החולצה שלהם מונח צו גיוס עד גיל ארבעים וחמש, שאומר במילים פשוטות שבשעת פקודה הם נכונים למסור את חייהם למען עם ישראל! אני רואה בהם אנשים בעלי מדרגה גבוהה שלא זכו עדיין לפגוש את התורה באופן נכון".

אז איך יוצרים מפגש כזה שיהיה 'נכון'?

"אני חושב שהלב מדבר. כאשר הלב מתוקן וכשכאבים מתוך הערכה והרגשת קרבה, ממילא העולמות נפגשים ומתחילה ההשפעה. החברים שלי חסרים מאוד את הקומה הרוחנית. את החיבור לקדושה שבתורה. אבל הם אינם ריקניים ואי אפשר להתייחס אליהם כמו אל ילדים קטנים וחסרי דעת. האחריות של כל מי שוכה להיות שייך לתורה היא לזכור את זה ולחיות בתודעה שזו השליחות של הדור הזה".

לקראת יום הזיכרון הוא מקפיד לשוב ולהשתתף בטקסי הזיכרון שבקיבוץ. מראהו השונה כיום, כמי שחובש כיפה גדולה וציציותיו מתבררות ברוח, כבר אינו נושא לשיחה. כשהלבבות פתוחים באמת, דבר לא יכול לחצוץ ביניהם.

המעבר של ירין פלצ'ר (34) מהישראליות הקיבוצנית אליה נולד אל חיי התורה והמצוות בהם בחר, היה טבעי ועל-טבעי כאחד: "מצד אחד זה היה טבעי כי חינוכו אותנו לישרות ולמידות טובות, וכשאתה לומד תורה ופוגש את עולמם של חכמים, אתה לא יכול להישאר אדיש", הוא אומר, "אבל זה גם היה 'לא-טבעי' משום שהתפיסה הישראלית גורסת שכל ההצלחה של מדינת ישראל היא בזכות הנטישה של התורה, שהצטיירה לדור המייסדים כעולם של חולשה וטפילות".

השינוי האמיתי התחולל אצל פלצ'ר בעת המפגש הראשוני שלו עם פלוגת בני הישיבות עליהם פיקד במסלול ההכשרה בגבעתי. "היה בהם משהו שלא ידעתי להסביר. מצד אחד הם היו מחוכרים לגמרי להווייה הצבאית, נתנו עבודה ושיתפו פעולה, אבל זה לא לווה בגסות רוח ובשפה רחובית. הם הצליחו לשמור על איוון שבין אגרסיביות הנדרשת לחיילים לצד עדינות, מה שמשך את ליבי". לימים פלצ'ר ילמד על דוד המלך שנקרא "עדינו העצני" ויבין שיש ללוחמים האלה 'אבא'...

"נקלעתי למבוכה. החינוך שממנו אני בא מחייב כנות וישרות. אני מרגיש מחוייב לברר לעומק את מה שאני רואה, להבין מה מניע את החברה האלה, אבל בתוך ליבי מקנן חשש ממה שאראה; מהמחיר שאדרש לשלם אם אגלה שדרכם נכונה ושלי שגויה".

מה הוא מוכר להם

אחת לכמה זמן היה מגיע לפלוגה ראש ישיבת ההסדר בה למדו חייליו. הם היו מתכנסים בבית הכנסת או באוהל גדול ומקשיבים לדברי תורה וחיזוק מפי הרב. "זה היה נראה לי קסום ומוזר. למה חברה מבוגרים זקוקים לחיזוק? אבל לא יכולתי שלא לראות את ההערצה שהיתה להם לאיש עם הזקן המלבין, ואמרתי לעצמי וואלה, בוא נזרום. נשמע מה הוא מוכר להם".

הרב שקלט את המבט של פלצ'ר ביקש לכבד אותו והזמינו לשבת לצידו. כשהוא אוהז בידו הוא נושא את דבריו בשקט ובביטחון, ולאט לאט פלצ'ר מרגיש איך ליבו הולך ומתרכך ומילותיו של הרב הולכות ומוצאות להן שביל אל ליבו. "זו היתה הפעם הראשונה שהקשבתי לרב. בלי לשפוט מראש ובלי מחסומים. זה היה עבורי אירוע מרגש מאוד".

ראש הישיבה קלט את המפקד הצעיר ושוחח אתו לאחר מכן

החבר מהמילואים שואל שאלות? השכנה מתעניינת ביהדות? **ראש יהודי** זאת התשובה! 03-5255355 ry@neto.net.il

מבצע על ספרי הרב קוק

ללמוד הרב קוק ולהבין

7 ספרים רק ב- 299 ₪

כולל משלוח עד פתח הבית!

מארז ספרים "הגיע הזמן"

הקומיקס של אהרן יהודי!

8 ספרים רק ב- 389 ₪

כולל משלוח עד פתח הבית!

התרומות לראש יהודי מוכרות לצרכי מס. הקישו בגוגל: תורמים לראש יהודי

מי פה בעל הבית?

הרבי מקאליב זצ"ל שהסתלק השבוע היה אחד מניצולי השואה שהפך למנהיג ולסמל של יהדות באש קודש, איתה הדליק והימם לבבות יהודיים

התוועדות

הרב יצחק דוד גרוסמן, רב העיר מגדל העמק

חיכה לי יהודי ניצול שואה, ברוך זעירא, חסיד סאטמר לפני המלחמה, שבצוק העתים נקלע לקיבוץ עין גב. הוא ביקש ממני שהוא רוצה להיות מי שמזכה את התושבים בקביעת המזווה. נתתי לו את המזווה והוריתי לו את הלכותיהן.

לימים כתב לי ברוך מכתב נרגש על כך שקיים את השליחות. "היו כאלו שקבעתי להם מזווה בעצמי והיו שביקשו שאומר עמם את הברכה והם קבעו בעצמם". הוא סיים את מכתבו: "בני הקיבוץ אשר לא ידעו ולא ראו את היהדות הדתית צמאים לכם ביותר..."

עוד ימים ארוכים יעברו עד שאפגוש את תא"ל (מיל). אפי איתם, יליד עין גב ושר בממשלות ישראל, הוא יזכיר לי את אותו מוצאי שבת. בזכותו, כך הוא שח, החל להתקרב ליהדות.

נעמדתי לפני הקהל ואמרתי ברעד ובהתרגשות: "יהודים יקרים, נמצא עמנו הרבי מקאליב, אדמו"ר הממשיך את דרך הבעל שם טוב. לימוד גדול לימד אותנו הבעש"ט, להאמין בכל יהודי. אין יהודי חילוני! כל יהודי יש לו חלק אלוהי ממעל, וכולנו מאמינים בני מאמינים".

הקהל מחא כף, ואז קם הרבי מקאליב ושר בדבקות ובעיניים עצומות "אתה חונן לאדם דעת". הקהל התרגש מאוד. מעגלים מעגלים של רוקדים נאספו ושרו שעות ארוכות "ישראל בטח בה'". ראיתי כי זו שעת הכושר והכרותי כי מי שרוצה מזווה ירשום בדף את שמו ובעזרת ה' נשיג לו. כמעט שלושים איש (!) נרשמו לקבלת מזווה.

למחרת עברתי את הכינרת בשלישית והבאתי לקיבוץ שלושים מזווה מהודרות. על המזח

באותם ימים של שנות השבעים שהיתי בטבריה. האדמו"ר רבי מנחם מנדל זצ"ל מקאליב היה מתגורר שם לתקופות, הקים שם בניין למוסדותיו והפיץ תורה ויהדות בטבריה של עיר הקודש.

פעם, כשהייתי במחיצתו, עמדנו והתבוננו ביופייה של הכינרת, עליה אמרו חז"ל: "למה נקרא שמה כינרת? דמתיקי פירא קלא דכינרי", מתוקים פירותיה כקול הכינור.

"מה אלו האורות?", מצביע הרבי מקאליב אל מעבר לכינרת. "מה יש שם?". אמרתי לו שזה קיבוץ עין גב. "זה קיבוץ יהודי?", התעניין הרבי. הצעתי לקחת סירה ולצלוח את הכינרת, לראות בעיניים את הקיבוץ.

שכרנו סירה קטנה והגענו תוך דקות ספורות אל מעבר לכינרת בצדה האחר. סובבנו בין רחובותיו השוממים של הקיבוץ ומצאנו ילד יהודי קטן. הרבי מקאליב שואל את הילד: "איפה בית הכנסת פה?". עונה הילד לתורמו, "פה אין בית כנסת". לשמע הדברים נודעק הרבי: "איך יכול להיות? יהודים יושבים בארץ ישראל בלי בית כנסת? מי כאן בעל הבית?".

אמרתי לרבי, שהיות וזה קיבוץ נלך למזכירות ונשאל את פיהם. אמרנו ועשינו. שמנו פעמינו אל עבר מזכירות הקיבוץ. באותם ימים שימש כמזכיר הקיבוץ, מוקי צור, סופר עברי, מבכירי תנועת העבודה ומראשי התעשייה הקיבוצית.

הרבי מישר מבט למוקי ושואל אותו מעמקי לבו: "איך שאין בית כנסת? איך זה יכול להיות? אני באתי מכבשני אושוויץ, ראיתי יהודים שמסרו נפשם לבוראם ואיך ייתכן שיהיה יישוב בארץ ישראל שאין בו בית כנסת לתפילה?".

הסברתי למוקי ההמום שהרבי עבר את מוראות השואה וכל עבודתו ושאיפתו להפיץ יהדות בכל העולם. "איך אני יכול לעזור?", שאל מוקי. מיד עניתי ואמרתי, "הבה נעשה ערב התעוררות לכל באי המקום, בשירה ודברי תורה". מוקי הסכים וקבענו למוצאי השבת הקרובה.

במוצאי שבת חצינו שוב את הכינרת וכל הקהל המתין לנו על המזח. היה זה מחזה מפעים של קידוש השם שאותו לא אשכח כל ימי חיי. פנינו אל עבר חדר האוכל. בפתחו, שלפתי מדש הקפוטה שלי מזווה מהודרת שנכתבה על ידי סופר סת"ם ירא שמים מרבים, והרבי מקאליב בירך בשם ומלכות "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לקבוע מזווה". כולם ענו "אמן" בהתרגשות עת קבע הרבי את המזווה בפתח. ראיתי אותם מניחים יד על ראשיהם ומביטים ביראת הכבוד במחזה שלא היו רגילים אליו.

הקהל תפס את מקומו, אך אישה אחת עמדה מהצד והתייפחה נרגשות. כשדמעות על לחיה סיפרה על עברה המפואר. היא עצמה ניצולת שואה שניסתה להרחיק את כל עברה, אבל עכשו הכל צף ועלה. "אילו הורים יקרים היו לי, אני מתביישת בפניהם. איך קיימנו בהידור מצוות במסירות נפש בימים ההם", קולה נשנק והרעיד כל לב.

מ'מי ו'משה ד'יקמן
פסיכולוגית ומומחית בטרואמה זוגיות ונירולוג
מזמ'נים אתכם

לשבת סדנת אימאגו לזוגות

שטרם פותרו, להבנה עצמית, ולהבנת הבן זוג באור אחר, ולחיזוק הקשר הזוגי והמשפחתי, חוויה בלתי נשכחת— באווירת שבת במלון אביב בטבריה.

יוני 20, 21, 22

המחיר לזוג ₪3,600
עד ה' 15.5, ₪3,300

לרישום ולפרטים נוספים תתקשרו
ל: 054-755-4228

למידע על הסדנא
www.mimidickman.com

הרב אהרון בינת, ראש ושיבת נחב אריות "אני המציאת של מימי, ואני מאמין שהסדנא שלה מאד חשובה. במיוחד בימים כשניצולת של המשפחה נחלשת כל כך".

הרב אהרון בינת, ראש ושיבת נחב אריות "אני מוכר ועבדתי עם מימי למעלה מ-20 שנה. צפיתי בה חוסרת גם קשיים מאד גדולים לתלחות אני מתרשם לא רק מהמקצועיות של מימי, אלא גם מראות שמים שלה. הסדנא הזאת חשובה לכל בית ישראל".

יש נך שאלה בעבודת ה' סמס נ-
054-4530951

נפשי בשאלתי

הרב יהושע שפירא, ראש ישיבת רמת גן

מהי העבודה של ספירת העומר?

העבודה הראשית והעיקרית היא לעשות את רצון ה' יתברך, שציונו בתורה לספור ארבעים ותשעה יום מלמחרת יום טוב ראשון של פסח ועד ערב חג השבועות.

עם זאת, הנשמה של כל מצווה היא רצון ה' שבה, והיא נעלמת מחד ומאירה מאוד מאידך, כדרכה של הנשמה. למצוות ספירת העומר ניתנו טעמים שקרובים לפשט התורה, לפיהם ימי הספירה הם ימי טהרה והכנה לקראת קבלת קדושה, ימים בהם אנחנו נטהרים מטומאת מצרים ומתכוננים לקראת מתן תורה.

בספירת טהרה רגילה מונים שבעה ימים כנגד ימי השבוע, שמביעים את כל הצדדים שבמציאות (שישה צדדים ועוד אחד של נקודת התוך). ואילו בספירת העומר, שהיא ספירה של האומה כולה, כל צד במציאות נהפך בעצמו למציאות שלמה בעלת שבעה צדדים, ולכן מונים בה ארבעים ותשעה. וכעין זה גם בשנות השמיטה, שהן ספירה של האומה בחייה בארץ ישראל, כשהספירה כוללת את כל פרטי הגוונים עד לשנת היובל, שדומה ל"במשוך היובל" של מעמד הר סיני.

מה ההבדל בין עבודת ה' של חוץ לארץ לזו של ארץ ישראל?

חז"ל אומרים שעבודת ה' יתברך בחוץ לארץ היא כעין זכרון כדי שלא נשכח חלילה את המצוות, אבל עיקר קיומן הוא בארץ ישראל. וכמו שאמרנו רבותינו "אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצוות, שכשחזרו לא יהו עליכם חדשים".

הסיבה לכך היא שהתורה לא ניתנה לראובן או לשמעון כפרטים, אלא לאומה הישראלית ככלל. בארץ ישראל אנחנו מתאחדים כאומה, וכמו שאומר הזוהר הקדוש "גוי אחד בארץ - שבארץ הם נקראים אחד", ואז חלה התורה בצורתה המקורית והשלמה. אולם על הגלות נאמר "קברותיכם עמי", מפני שהאומה התפזרה ונעשינו קרעים קרעים, קהילה פה וקהילה שם. מצב הגלות הוא טפל בפני עיקר מעלת התורה, שניתנה ל"גוי אחד בארץ". ואשרינו שזכינו לבניין האומה ולהתחדשות התורה בדורנו בארץ ישראל.

האם במדינה יהודית מתוקנת צריך כפייה דתית?

הדור שלנו מאופיין בדרך של רצון ואהבה ולא בדרך של כפייה. לכן נוהגים כמעט בכל קהילות ישראל לחנך, להסביר, 'להדליק' ולקרב אבל לא לכפות, גם כאשר מבחינה טכנית הדבר אפשרי. רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל לימד שההשגחה האלוקית מונעת מאיתנו את היכולת לכפות מפני האור הגאולי של דורותינו.

יחד עם זאת, צריך להבחין בין כפייה על הפרט בענייניו האישיים לבין הכרעות על המרחב הציבורי. המרחב הציבורי נקבע על ידי הנציגים במישור הפוליטי, והמילה 'כפייה' אינה מתאימה פה. אנחנו נוסעים בצד ימין של הכביש ולא בצד שמאל מפני שזו ההסכמה שלנו, וגם אם יהיה אדם בודד שירצה בכל זאת לנסוע בצד שמאל לא נחשיב את האיסור עליו ככפייה. כהחלטה לאומית אנחנו עושים מה שביכולתנו כדי שהמרחב הציבורי יתנהל באופן יהודי שורשי ויסחוף אחריי את כל הלככות ברצון לעבוד את ה' ולהגור אל טובו.

החסידיים של היום זה לא החסידיים של פעם

אוהבים את קרוב אליך? הפקת העלון עולה המון ואנחנו צריכים את עזרכתם! געוואלד!!

במלון קרלטון - נהריה בהנהלה חדשה

שבטבע שמחים להזמין אתכם לחופשה מלאה בתוכן ייחודי:

ד"ר יחיאל הררי

הסופר משה שרון

הזמר והחזן דב הנדלר

ד"ר יקיר קאופמן

ד"ר אבשלום קור

לראשונים: החל מ-2,900 ש"ח לזוג במקום 3,200 ש"ח

ארוחות שף | בריכה בהפרדה | כשרות מהודדת | שיעור מעשי - פילטיס ויוגה לנשים | עיסוי מתנה לראשונים | פעילות עשירה לילדים | (גימבורי, מתנפחים ועוד)

6-9.6 שבועות תשע"ט

שבטבע

לפרטים ולמידע 054-2935555 < הזדרזו להירשם!